

0220

Warszawa, kwiecień 1973 r.

Preferencje programowe telewizyjnej publiczności
Warszawy i powiatu pułtuskiego

W kolejnych dwóch kwestionariuszach ankietowych z pierwszej połowy marca b.r., służących badaniom opinii widzów o wybranych programach z tygodniowego repertuaru telewizyjnego zamieszczono dodatkowe pytanie, które brzmiało:

"Dla jakiego programu telewizyjnego /60-90 minut/ rzucił by Pan/i/ wszystkie zajęcia domowe, aby go obejrzeć".

Respondenci stanowiący reprezentację ogółu widzów Warszawy i powiatu pułtuskiego mogli swobodnie wypowiedzieć się na wymieniony temat, nie będąc skrępowani żadnymi dodatkowymi rygorami.

Samo brzmienie pytania zakładało, że w odpowiedzi respondenci wymienią ulubione rodzaje programów telewizyjnych, które przedkładają nad wszystkie inne.

W niniejszym komunikacie przedstawiamy ich wybory sklasyfikowane według tradycyjnie używanego w badaniach panelowych podziału, adekwatnego do struktury organizacyjnej Telewizji^{1/}.

Zamieszczone dane ilustrują oddzielnie preferencje widzów Warszawy i powiatu pułtuskiego; ponadto widzów pułtuskich podzielono na dwie kategorie: mieszkańców miast /Pułtуска i Nasielska/ oraz wsi.

Upodobania programowe widzów Warszawy i powiatu według rodzajów programów TV przedstawiają się następująco:

1/ Inny sposób ich analizy i prezentacji np. według funkcji wiodej każdego z wymienionych przez respondentów rodzajów programu TV nastęrcza szereg trudności, gdyż w stosunku do wielu programów trudno jest wyodrębnić taką funkcję, tym bardziej, że ankietowani niemal z reguły wypowiadali się w sposób ogólnikowy.

L. p.	Rodzaj repertuaru TV	m. Warszawa			
		pow. pułtuski			
		Ogółem osób	Razem	Miasta	Wieś
		585	Ogółem osób 395	Ogółem osób 198	Ogółem osób 197
1	filmowy	60	66	62	71
2	estradowo-rozrywkowy	36	34	32	36
3	teatralny	25	15	21	10
4	sportowy	18	16	17	15
5	popularno-naukowy	12	18	17	20
6	publicystyczny	12	14	15	13
7	muzyczny	3	1	2	-

Nie ulega wątpliwości, że w warunkach spontanicznego wyboru repertuaru najchętniej oglądanego w telewizji program filmowy dystansuje wszelkie inne rodzaje programów. Oczekiwania filmu pojawiają się niemal dwukrotnie częściej niż następnego w kolejności - programu rozrywkowo-estradowego. Dla większości telewidzów największą atrakcją w telewizji stanowi film.

Upodobania wyodrębnionych grup odbiorców są w czterech przypadkach zbliżone, w trzech zaś można odnotować istotne różnice, a mianowicie:

- telewidzowie - mieszkańcy wsi powiatu pułtuskiego bardziej niż mieszkańcy miast tegoż powiatu i mieszkańcy stolicy cenią projekcje filmowe

2/ Odsetki w poszczególnych pionowych rubrykach przekraczają 100%, gdyż badani wymieniali więcej niż 1 rodzaj programu w ramach określonego czasu wynoszącego od 60 do 90 minut programu TV.

- telewidzowie wiejscy z terenu powiatu pułtuskiego znacznie rzadziej niż miejscy i zamieszkali w Warszawie wskazują na repertuar teatralny jako najatrakcyjniejszym w programie TV.
- telewidzowie - mieszkańcy powiatu pułtuskiego, a szczególnie zamieszkali na wsi, częściej niż warszawscy wymieniają programy popularno-naukowe jako najchętniej oglądane.

Zarejestrowane zróżnicowanie preferencji programowych przebiega więc dwukrotnie w płaszczyźnie "telewidzowie wiejscy - telewidzowie miejscy" /film, teatr/ i jeden raz w płaszczyźnie "telewidzowie z Warszawy - telewidzowie z powiatu"/popularyzacja nauki/. Łatwo zarejestrowane różnice zinterpretować: w warunkach życia na wsi i ograniczonych możliwości korzystania z kina telewizja jeszcze bardziej niż w miastach pełni funkcje tegoż kina /choć i w miastach ta jej rola jest przez większość odbiorców oceniana jako główna/. Nie można podobnie tłumaczyć różnic dotyczących teatru, gdyż cała ludność powiatu pozbawiona jest dostępu do teatru; prosto potrzeba kontaktu z teatrem i kultura teatralna jest niższa na wsi niż w mieście; i choć oglądanie spektakli np. poniedziałkowego teatru TV przedstawia się na ogół podobnie wśród widzów miejskich i wiejskich to jednak teatr znacznie rzadziej występuje jako szczególnie preferowany rodzaj programu TV przez widzów - mieszkańców wsi niż mieszkańców małych miast, a przez tych ostatnich z kolei nieco rzadziej - niż przez mieszkańców Warszawy. Telewidzowie stolicy stanowią więc pod tym względem publiczność specyficzną, wśród której co czwarta osoba nazywa teatr najchętniej oglądanym programem - mimo lub raczej niezależnie od dostępności teatru na terenie Warszawy.

Nie dziwi też znacznie większa potrzeba kształcenia się poprzez telewizję wśród odbiorców z terenu powiatu pułtuskiego, zwłaszcza ze wsi /co piąta osoba uważa, że takie właśnie programy stanowią największą atrakcję!/, gdyż telewizja edukacyjna działa w sytuacji całkowicie bezkonkurencyjnej, w warunkach rozbudzonych wśród części ludności zainteresowań poznawczych.

Na różnice między telewidownią wielkomiejską, małomiasteczkową i wiejską z pewnością rzutują nie tylko różnice w stopniu bliskości konkurencyjnych dóbr i instytucji kulturalnych. Podstawową zmienną różnicującą trzy wyodrębnione kategorie odbiorców jest struktura ich potrzeb i oczekiwań, determinowana między innymi przez wykształcenie /lub poziom intelektualny mierzony wykształceniem z braku innych na ten temat danych/.

Wystarczy powiedzieć, że odsetek osób z wykształceniem niepełnym i pełnym podstawowym wynosi na terenie Warszawy - 23% a na terenie powiatu - 57%; odpowiednie wskaźniki wykształcenia niepełnego i pełnego średniego wynoszą: 56% i 39%, a nieukończonego wyższego i wyższego: 21% i 6%. W świetle tych danych bardziej zrozumiałą staje się selekcyjny^{nujący} charakter programów teatralnych i integrujący charakter programów rozrywkowych lub transmisji sportowych w TV. Warto zaznaczyć, że składnią bardzo społecznie różnorodną publiczność telewizyjną ulega konsekwentnie procesowi integrującemu ją i uniformizującemu pod względem kulturalnym, choć z pewnością rola przypadająca w tym zakresie różnym rodzajom przekazów jest niejednakowa, a tzw. programy elitarne /trudniejsze, głównie artystyczne/ pełnią wręcz funkcję selektywną.

W przedstawionych informacji można wnosić, że za bezspornie kluczową ~~z~~ rozrywkową funkcją telewizji

/zaspokajaną przez film, programy estradowe i sport/ drugie miejsce wśród publiczności warszawskiej zajmuje jej artystyczna, -no-estetyczna funkcja /teatr TV/, a wśród publiczności prowincjonalnej - funkcja poznawczo-oświatowa. W stosunku do sformułowanej hipotezy można zgłosić szereg zastrzeżeń, jak choćby to, że sprowadza film do roli rozrywkowej lub, że sugeruje rozpatrywanie preferencji telewidzów jako monolitycznych upodobań i oczekiwań /podczas gdy pytanie ograniczało swobodę respondentów/. Należy wszakże uznać, że przedstawione przez telewidzów propozycje najchętniej oglądanych rodzajów program TV stanowią odbicie określonych potrzeb i że powstała w wyniku hierarchia preferencji przynosi syntetyczny /choć uproszczony/ obraz ich szczególnie nasilonych oczekiwań programowych.

Oznacza to, że w przypadku zakłócenia obecnych proporcji programu TV, niekorzystne zmiany np. w ilości repertuaru filmowego wywołałyby negatywną reakcję u większości badanych telewidzów, natomiast zwiększenie wymiaru emitowanych filmów spotkałoby się z pewnością z ich aprobatą. Podobny tok rozumowania można odnieść także do innych rodzajów programu, tyle tylko, że ewentualne korzystnie lub niekorzystne z punktu widzenia upodobań telewidzów zmiany, każdorazowo wywołałyby odpowiednio słabszą reakcję, gdyż znacznie mniej liczne grupy telewidzów poczuły by się zadowolone lub niezadowolone z wprowadzonych przekształceń. Zgłoszonym, najchętniej oglądanym rodzajom programu TV towarzyszą silne i ustabilizowane nawyki oglądania określonych pozycji, a także emocje i przywiązanie odbiorców do ich oglądania.

Zaskoczyć może brak programów informacyjnych wśród wymienionych przez respondentów najchętniej oglądanych programów. Z wielu badań Ośrodka wynika, że dzienniki TV należą do pozycji oglądanych regularnie przez 50-60% telewidzów, a także dodatnio przez nich ocenianych. Z drugiej strony - także rezultaty badań ogólnopolskich wskazują na ich niższą - niż filmu i teatru pozycję w obrębie preferencji odbiorców.

Programy informacyjne, stanowiące bardzo popularny typ programu, zaspokajają ciekawość tego, co aktualnie dzieje się w Polsce i na świecie. Oglądanie ich traktowane jest przez telewidzów jako normalne, codzienne zajęcie.

Tymczasem pytanie sugerowało właśnie porzucenie zwykłych czynności w domu lub w ogóle w wolnym od pracy czasie na rzecz ulubionego programu.

Założenie to sprawiło, że typowanie programów miało przede wszystkim charakter "przyjemnościowy", relaksowy.

Na tym ogólnym tle należy bliżej przedstawić preferencje przebadanych grup telewidzów, kryjące się za ogólnie nazwanymi "rodzajami repertuaru TV".

7. Repertuar filmowy

W ramach pożądanego repertuaru filmowego na największą frekwencję mogą liczyć następujące rodzaje 3/ /obok danych dla powiatu pułtuskiego dane dotyczące telewidzów miejskich i wiejskich/.

3/ Przytaczamy jedynie te, które uzyskały przynajmniej 10% zwolenników w Warszawie lub w powiecie pułtuskim. Podobnie przedstawiono dalej dane dotyczące rozrywki i teatru.

Dane w %	w Warszawie	Razem	w powiecie pułtuskim	
	<u>285</u> osób/	<u>225</u> osób/	<u>Miasta</u> <u>108/</u>	<u>Wieś</u> <u>117/</u>
1. film kryminalny, sensacyjny	25	25	19	31
2. komedia, film rozrywkowy	21	14	16	12
3. western	12	19	11	25
4. filmy archiwalne, międzywojenne	10	9	13	5
5. film psychologiczny	11	4	7	2
6. film przyrodniczy /dokumentalny/	10	8	14	2
7. film historyczny - - w tym wojenny	8	20	13	27

Jak widać, najczęściej wymieniane były typowo rozrywkowe rodzaje filmu /fabularnego lub seryjnego/: kryminał, komedie i western, a dopiero na dalszych miejscach znalazły się filmy z założenia trudniejsze. Z drugiej strony, na wymienionej liście widać zróżnicowane rodzaje produkcji filmowej, przyczym telewidzowie Warszawy i powiatu /a zwłaszcza w obrębie powiatu/ też nie są w swych preferencjach jednolici. Ludność wiejska powiatu pułtuskiego znacznie częściej wymieniała współczesny film historyczny /w tym wojenny/ i western niż telewidzowie miejscy; znacznie rzadziej wśród telewidzów ze wsi pojawia się też film psychologiczny, przyrodniczy i archiwalny niż wśród odbiorców - mieszkańców Warszawy i miast powiatu pułtuskiego. Odnotowane różnice w upodobaniach telewidzów przebiegają więc przeważnie w płaszczyźnie "telewidzowie miejscy - telewidzowie wiejscy", choć np. komedie filmowe dzielą badanych wg kryterium "Warszawa - powiat" z tym, że znajdują więcej gorących zwolenników wśród warszawia-
ków.

2. Program rozrywkowo-estradowy

Najbardziej oczekiwane przez telewidzów rodzaje rozrywki przedstawiają się następująco:

Dane w %:	Warszawa	Powiat pułtuski		
		Razem	Miasta	Wieś
	/208 osób/	/135 osób/	/64/	/71/
1. program estradowy /w tym: rewia, variete./	39	24	31	18
2. kabaret satyryczny	16	6	8	4
4. recitale wybitnych piosenkarzy polskich	14	17	19	16
4. program w stylu "Fedorowicza" /z ele- mentami quizów, teleturniejów/	11	3	3	3

Tylko występy polskich piosenkarzy są jednakowo oczekiwane przez opowiadających się za rozrywką telewidzów z Warszawy i z powiatu pułtuskiego... Satyra jest bardziej lubiana w Warszawie, a także program z elementami humoru i quizów /"w stylu Fedorowicza" - jak pisano/; natomiast różne programy estradowe posiadają więcej zwolenników wśród miejskich odbiorców niż wiejskich. Także preferencje rozrywkowe wskazują na większe wymagania publiczności stołecznej /podobnie jak filmowe/.

3. Teatr TV

Wśród telewidzów ceniących za teatrem TV jako najchętniej oglądanym rodzajem programu można wyróżnić następujące, przynajmniej dziesięcioprocentowe, grupy osób opowiadające się za określonym repertuarem teatralnym.

Dane w %:	m. Warszawa	Powiat pułtuski		Wieś
		Razem	Miasta	
	/145 osób/	/61 osób/	/41/	/20/
1. sztuki współczesne	23	7	10	--
2. teatr rozrywki, komedie	15	15	17	10
3. dramat psychologiczny	14	8	10	5
4. operetka, wodewil	12	10	12	5
5. teatr sensacji, grozy	8	46	46	45
6. teatr faktu	4	23	32	5

Różnice upodobań między publicznością warszawską i pułtuską oraz między telewidzami z miast i ze wsi przedstawiają się tym razem ostrzej niż odnotowane poprzednio. Upodobania publiczności warszawskiej są bardziej różnorodne w porównaniu z uprzywilejowaniem ze strony telewidzów z powiatu teatru o funkcji rozrywkowej /teatr sensacji, komedie/ lub udramatyzowanej historii współczesnej, pełniącej raczej rolę oświatowo-popularyzatorską niż tradycyjnie przypisywaną wszelkiemu teatrowi - artystyczno-estetyczną. Fakt, że co czwarty szczególnie przywiązany do teatru warszawiak chciałby oglądać dramaturgię współczesną świadczy o odczuwanym niedoborze, a brak na liście klasycznego repertuaru może mówić o pewnym nasyceniu odczuwanym przez osoby najbardziej do teatru przywiązane.

4. Program sportowy

Cztery dyscypliny sportowe cieszą się większą niż inne sympatią badanych telewidzów; piłka nożna, boks, łyżwiarstwo figurowe i hokej, przyczym szczególnie ^{często} wymieniana była piłka nożna /przez połowę ogółu osób preferujących transmisje sportowe w TV/. Warto podkreślić, że tym razem nie odnotowano istotnych różnic między telewidzami Warszawy i powiatu, bądź między telewidzami - mieszkańcami miast i wsi.

5. Program popularno-naukowy

Wśród widzów szczególnie pragnących oglądać pozycje popularno-naukowe stosunkowo najliczniej wymieniano: audycje przyrodnicze, geograficzne i techniczne. Warto podkreślić, że programy przyrodnicze znajdują więcej zwolenników w Warszawie /co czwarty badany z ogółu warszawiaków opowiadających się za tym rodzajem programów/ niż na terenie powiatu.

6. Program publicystyczny

Telewidzowie miejscy wskazujący na publicystykę jako na najbardziej interesujące ich programy wymieniali głównie publicystykę krytyczno-interwencyjną /często posługując się porównaniem "jak Kontakty"/. Natomiast telewidzowie wiejscy z tej grupy oglądaliby chętnie programy publicystyczne dotyczące spraw wiejskich. Co ósmy telewidz z Warszawy i co piąty z terenu powiatu /wśród preferujących programy publicystyczne/ ze szczególnym zainteresowaniem obejrzał by "program aktualny", w stylu "Trybuny Obywatelskiej".

W n i o s k i

Telewizjowicze Warszawy i powiatu pułtuskiego, a zwłaszcza telewizjowicze miejscy i wiejscy różnią się znacznie swoimi, szczególnie nasilonymi, upodobaniami programowymi:

- 1/ Publiczność stołeczna odznacza się większym zróżnicowaniem oczekiwań programowych kierowanych pod adresem TV niż publiczność powiatu pułtuskiego, a publiczność miast /Warszawy, Pułtuska, Nasielska/ większym niż telewizjowicze wiejscy; wyraża się to w większym rozproszeniu szczególnie stołecznych nie lubianych i najchętniej oglądanych pozycji wśród odbiorców niż powiatowych lub miejskich niż wiejskich/ więcej programów przy równoczesnym mniejszym skupieniu głosów/.
- 2/ Publiczność Warszawy częściej niż Pułtuska, a publiczność miejska częściej niż wiejska optuje za trudniejszym repertuarem /np. za teatrem współczesnym lub kabaretem satyrycznym znacznie liczniej opowiadają się telewizjowicze z Warszawy niż z powiatu, natomiast za filmem archiwalnym lub dokumentem telewizjowicze miejscy niż wiejscy/.

Z innych badań Ośrodka, przeprowadzonych w końcu 1972 roku wynika, że upodobania telewizjowicze z terenu Polski są bliższe upodobaniom odbiorców z powiatu pułtuskiego niż z Warszawy. Z przeprowadzonej analizy można więc pośrednio wnioskować, o preferencjach ogółu telewizjowicze w kraju.

Opracowała -Stefania Dzieciołowska.